

Wojciech Kalaga

Er(r)go

ER(R)GO. Teoria–Literatura–Kultura nr 1 (28), 5-6

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Er(r)go...,

... ekologia, ekokrytyka, ekofilozofia, ekologia polityczna, etyka ekologiczna, pamięć o Ziemi, siostry i bracia mniejsi i jeszcze mniejsi. A więc, nie całkiem kolejno: odchodzący w przeszłość voyeurystyczny, odcieleśniony podmiot, Ja nieświadome swego ciała, panujące percepcyjnie nad zewnątrzem – w zamian podmiot nieuchronnie „skażony” zewnętrznością natury i technologii. Anulowanie dychotomii natura-kultura. Katastrofy ekologiczne a panika moralna, reglamentowanie poczucia sprawstwa, dekonstrukcja dyskursów cywilizacji technicznej, ryzyko świadomości ekologicznej a narracje winy i odpowiedzialności. Błędy natury i doświadczenie dziwności, kiedy to natura zbacza ze ścieżki, kontrolowana transgresja, umysł upadły, szlifowanie intelektu, potworności i metodologiczny reżim, osobliwości jako narzędzie metody i Bacona odnowa filozofii naturalnej. Literaturoznawczy darwiniści i nowy pozytywizm, kultura zdeterminowana biologicznie, kultura pozbawiona autonomii przez zjawiska przyrodnicze. Literatura jako środek adaptacji i przetrwania, konstruktywizm kulturowy a psychologia ewolucyjna jako pomost między kulturą i naturą, *Iliada* jako dramat nagich małych, umysł czy mózg, ordynarny redukcjonizm i stek banałów. Ekopoezja i ekopoetyka, natura i przeznaczenie, wściekłość i wrzask cywilizacji, utożsamienie z naturą, eschatologia cywilizacyjnej zagłady. Indianin jako Człowiek przed upadkiem, ślady stóp wodza i prawa etyczne, wygnanie z raju i pojednanie w Mieście Braterskiej Miłości. Ziemia jako beneficjent postmodernizmu, zapominanie przyrody a stworzenie świata, antropocentryzm religii i równość wszelkiego stworzenia, cisza i Logos, poetycka fenomenologia, śpiew ptaka i stwórca ukryty w stworzeniu. Ja jako rzecz między innymi rzeczami, materia języka i materia świata, przeźrocyste oko i oko rentgenowskie. Polityka natury jako oksymoron. Zwierzę jako tworzywo sztuki i jako osoba, awangarda moralna artysty, komunikacja transgatunkowa, uśmiercanie obiektów.

Ból zwierząt.

Ten numer *Er(r)go* powstał pod troskliwą merytoryczną opieką Marzeny Kubisz oraz Anny Chromik, którym w imieniu redakcji składam koleżeńskie podziękowania.

Wojciech Kalaga

Er(r)go...

... ecology, ecocriticism, ecophilosophy, political ecology, ecological ethics, the memory of the Earth, non-human or rather more-than-human sisters and brothers. Thus, not in the exact order: fading now away into the past, the voyeuristic, disembodied subject, the Self unconscious of its body, but holding the exterior under its perceptual control; instead, a subject inevitably “contaminated” with the exteriority of nature and technology. The abolition of the nature-culture dichotomy. Ecological disasters and the moral panic, the rationing of blame, deconstruction of the technological, the hazards of ecological awareness and the narrations of guilt and responsibility. The freaks of nature and the experience of the curiosity when nature strays from its path; controlled transgression, the fallen mind, the sharpening of intellect, monstrosities and methodological regime, curiosities as methodological tools and Bacon’s rejuvenation of natural philosophy. Literary Darwinists and new positivism, biologically determined culture; culture stripped of its autonomy by natural phenomena. Literature as a means of adaptation and survival; cultural constructivism and evolutionary psychology as a bridge between culture and nature; *The Iliad* as a tragedy of naked apes; mind or brain, vulgar reductionism and a procession of banalities. Ecopoetry and ecopoetics, nature and destiny, the sound and the fury of civilization, identification with nature, the eschatology of civilizational calamity. The Indian as the Man before the Fall, the footprints of the chieftain and the laws of ethics, the exile from Paradise and the reconciliation in the City of Brotherly Love. The Earth as the beneficiary of postmodernism, the forgetting of nature and the creation of the world, the anthropocentrism of religion and the equality of all creation, silence and Logos, poetic phenomenology, the bird song and the creator concealed in creation. The Self as an entity among other entities, the substance of language and the substance of the world, the transparent eye and the eye of Roentgen. The politics of nature as an oxymoron. The animal as the substance of art and as person, the moral avant-garde of an artist, transspecies communication, the killing of objects.

The suffering of animals.

The present issue of *Er(r)go* was prepared under the caring supervision of Marzena Kubisz and Anna Chromik, to whom, on behalf of the Editorial board, I extend our expression of gratitude.

Wojciech Kalaga